

Francisco R. CONSTANTIN

Institutul de Lingvistică al Academiei Române „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”

România

ARII LINGVISTICE MOTIVAȚIONALE PENTRU NOȚIUNEA UIMĂ PE BAZA ALRR. SINTEZĂ

DOI: <http://doi.org/10.35219/lexic.2025.1-2.11>

1. Introducere

Prezentul studiu are ca obiect analiza de tip motivațional realizată pe baza materialului oferit de *Atlasului lingvistic român pe regiuni. Sinteză* (ALRR. *Sinteză*), vol. II, 2012 (coordonator: Nicolae Saramandu, colectiv de autori: Verginica Barbu Mititelu, Mihaela-Mariana Morcov, Manuela Nevaci, Carmen-Ioana Radu, Daniela Răuțu, Dana-Mihaela Zamfir).

Corpusul este reprezentat din răspunsurile înregistrate la chestiunea UIMĂ ‘phlegmon à l’aiselle’ [453] din ALRR. *Sinteză II*, acestea fiind ulterior cartografiate de noi pe harta motivațională, în funcție de criteriul /+motivat/. Itemii supuși analizei fac parte din secțiunea *Corpus omenesc (părțile corpului, boli, însușiri fizice și morale)* a Chestionarului NALR (1963).

2. Aspecte teoretice

Lingvistica motivațională constituie o direcție de cercetare relativ recentă în cadrul științelor limbajului. Această subdisciplină are ca obiect investigarea cauzelor și a motivațiilor care determină materializarea verbală, printr-un nume, a realităților din universul înconjurător.

Metoda hărților lingvistice motivaționale se impune ca o „metodă inovatoare de interpretare” (Viereck 2003–2004: 328) a materialului lexical, fiind introdusă odată cu *Atlas Linguarum Europae* (ALE) și continuată ulterior în *Atlas linguistique roman* (ALiR).

În concepția lingvistului Jean-Philippe Dalbera, motivul „traduce o percepție a relațiilor existente între elementele lumii și ia naștere doar în momentul în care este exprimat prin limbaj” (Dalbera 2006: 21).

O perspectivă tehnică asupra naturii motivului este formulată de lingvistul italian Mario Alinei în lucrarea *Lingua e dialetti: struttura, storia e*

geografia. Autorul pornește de la premisa conform căreia semnul lingvistic prezintă două structuri:

1. una funcțională, de tip dual, care continuă principiul saussurian al opoziției *semnificant* – *semnificat*, fiind alcătuită din *semn* („il semplice veicolo linguistico orale o scritto e può quindi essere verificato mediante la diretta osservazione”) și *referent* („ciò che viene comunicato, ciò a cui si riferisce”);
2. una genetică, de tip triadic, în care intervine un al treilea element, *campione* (Fig. 1), corespunzător a ceea ce lingvistica tradițională denumește *motivație* (Alinei 1984: 17).

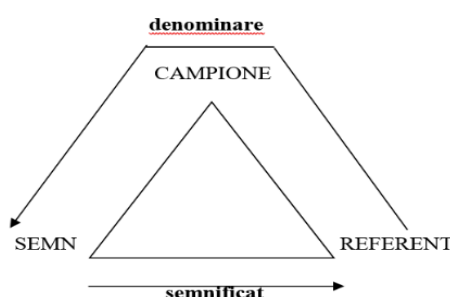

Fig.1: *Campione* (Alinei 1984: 18)

Potrivit lui Alinei (2004), se pot distinge patru tipuri fundamentale de motivație lexicală:

1. **Motivația iconic-conceptuală** – presupune selectarea unei trăsături primare sau secundare (Fig. 2) din ansamblul de componente ce definesc conceptul și utilizarea acestuia pentru desemnarea motivantului;
2. **Motivația iconic-asociativă** – implică inferențe la nivel conceptual și se configurează ca relație de echivalență între două entități, stabilită pe baza unor similarități (corespunzând metaforei conceptuale);
3. **Motivația fonosimbolică (expresivă)** – caracteristică, în special, limbajului copiilor, exemplificată prin forme precum „mama”, „tata” etc.;
4. **Motivația onomatopeică** – rezultată din imitarea sunetelor din mediul natural.

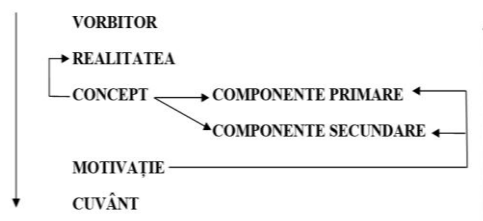

Fig. 2: *Componente primare și componente secundare* (Alinei 1980: 294)

Analiza hărților lingvistice motivaționale implică atât o abordare sincronică cât și una diacronică. Prin prima perspectivă înțelegem compararea cuvintelor co-existente care fac trimitere la același referent, fie la nivelul unor graiuri sau dialecte ale aceleiași limbi fie la nivelul mai multor limbi. Din perspectivă diacronică se compară evoluția sensului care a contribuit la crearea motivației unui lexem. Un exemplu în acest sens este evoluția motivației zilelor săptămânii, care a fost marcată de două perioade istorice majore: perioada pre-creștină și perioada creștină. În limba enlgeză denumirile zilelor de „sâmbătă” și „duminică” sunt legate de o reprezentare religioasă a săptămânii, în care sâmbăta era considerată ziua dedicată lui Saturnus, iar duminica ziua Soarelui. În limbile romanice, în schimb, motivația este diferită, sâmbăta fiind legată de sabatul creștin, iar duminica de ziua Domnului (cf. Saramandu, Nevaci 2005-2007)

3. Analiza motivațiilor

Pentru chestiunea [453] UIMĂ, s-au folosit întrebările: „Cum spui la umflătura mare care se face, uneori, la oameni la subsuoară, doare și e tare când o pipăi?” – în chestionarul din NALR – și „Cum îi ziceți umflăturii tari care se face la gât?” (indic.) – în chestionarul ALM –. Răspunsurile cartografiate pe harta 316 din ALRR. *Sinteză* includ următorii termeni: *uimă*, *moimă*, *udmă*, *scurtă*, *cârțiță*, *țâța cățelii*, *gâlcă*, *tragăn*, *broască*, *glută*, *mărin* și *ciumă*. De asemenea, semele asociate au fost reprezentate de noi pe harta motivațională UIMĂ (Anexa 1), evidențiind caracteristici precum /+formă rotundă/, /+imobilitate/, /+umflătură/, /+legătura cu alte boli/, /+localizare sub piele/ și /+aspect precar/.

3.1. Motivație opacă

Termenul cu cele mai numeroase atestări pe harta nr. 316 din ALRR. *Sinteză* II este *uimă*, desemnând ‘inflamație a ganglionilor limfatici (de la gât sau subsuori)’ (DLR s.v.). În privința originii, atât MDA, cât și DLR, menționează etimologia ca fiind nesigură sau necunoscută, legând termenul de *moimă*, pentru care originea este, de asemenea, necunoscută și care reprezintă al doilea răspuns ca frecvență pe harta ALRR. *Sinteză*. Scriban și Ciorănescu pun substantivul *uimă* în legătură cu grecescul *ὄγκωμα* ‘umflătură dureroasă’ (CDER s.v., SDLR s.v.). Răspunsul formează o arie centrală

în Transilvania, precum și în zonele subdialectului moldovean și în extremitatea estică a subdialectului muntean.

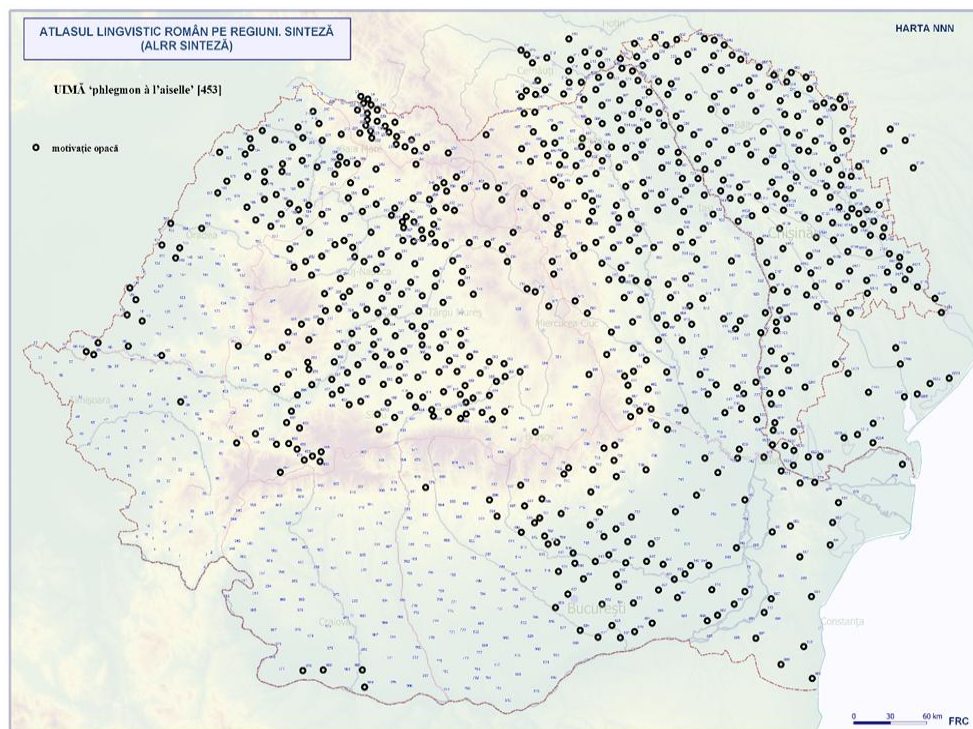

Fig. 3: Motivație opacă

3.2. Motivație transparentă

3.2.1. Răspunsuri care conțin semul /+umflătură-inflamație/:

Substantivul *gâlcă* desemnează '1. umflătură sub piele; 2. inflamare a ganglionilor de la gât sau a amigdalelor' (MDA s.v.) și este cunoscut cu precădere în subdialectul bănățean; atestări sporadice apar în graiul oltean. În limbajul medical popular, *gâlcă* și *uimă* sunt adesea folosite intersanjabil, deoarece ambele se referă la aceeași realitate fizică: inflamații sau umflături sub piele, frecvent dureroase, care pot apărea în diverse zone ale corpului, de regulă la nivelul gâtului sau axilei. Prin adjectivul calificativ „tare” din expresia *gâlcă tare sub subțioară* – atestată o singură dată – se evidențiază stadiul avansat al afecțiunii.

Termenul *mărin*, definit ca 'bube sau inflamații, de obicei purulente, la oameni și animale' (DLR s.v.), este atestat în cinci puncte din graiurile nordice și într-un punct în extremitatea vestică a Transilvaniei. Etimologia termenului este asociată cu numele Sfântei Mari Mucenițe Marina (DLR s.v.),

reprezentând un caz de transfer semantic și onomastic mai puțin frecvent în limba română, prin care numele unui sfânt este utilizat pentru a desemna o afecțiune (Căprioară 2014: 157). Această desemnare poate fi interpretată în cadrul culturii religioase tradiționale, unde nerespectarea sărbătorilor era considerată o încălcare a ordinii divine, susceptibilă de a provoca boli sau alte nenorociri, ceea ce sugerează o motivație culturală și superstițioasă în denumirea populară a afecțiunilor.

Substantivul *zgaibă* (< lat. *scabia*) desemnează, în general, 'un nume dat mai multor boli, la oameni sau la animale, care se manifestă prin bube mici pe suprafața pielii' (DLR s.v.). Termenul este atestat în patru puncte din subdialectul crișean, iar motivația denumirii se bazează pe analogia cu imperfecțiunile pielii, asemănătoare umflăturilor caracteristice uimei, sugerând o percepție vizuală și tactilă a afecțiunilor.

Bubă, cu sensul 'umflătură purulentă a țesutului celular de sub piele' (DELR s.v.), este atestat în două puncte din Banat, într-un punct din Moldova și într-un punct din centrul Transilvaniei. Etimologia termenului este nesigură, deși este probabil un derivat din lat. *bubba*, însemnând 'umflătură' sau 'tumoare' (cf. DELR s.v.).

Umflătură (< *umfla* < lat. *inflare* + suf. abstract *-ătură*) 'proeminență, protuberanță' (DLR s.v.), este atestat în două puncte, unul în Crișana și unul în subdialectul muntean. Termenul reprezintă cea mai explicită desemnare a semului motivațional analizat, provenind din descrierea directă a simptomului. Simplitatea și lipsa de ambiguitate a termenului reflectă caracterul concret și imediat al limbajului popular în raport cu manifestările vizibile ale bolii.

Sintagma *bășica* (< lat. *uessica*) *rea* (< lat. *reus*) îmbină descrierea aspectului fizic al afecțiunii cu o evaluare a gravității acesteia. Prin substantivul *bășică* 'umflătură a pielii conținând o materie lichidă' (DELR s.v.), se realizează o reprezentare vizuală a simptomului, iar prin determinantul *rea* 'care are însușiri negative, care face neplăceri altora' (MDA s.v.) se subliniază stadiul avansat și severitatea bolii. Prin această asociere, limbajul popular reflectă atât percepția empirică a fenomenului, cât și atitudinea afectivă a vorbitorilor față de afecțiune.

Blândă (< lat. *blanda*) este atestat în subdialectul bănățean, desemnând 'o boală de piele, un gen de urticarie' (DELR s.v.). Format prin conversie de la adjectivul cu sensul 'pașnic, blajin, omenos, care exprimă bunătate, care nu face rău, care nu provoacă senzații dezagreabile, calm, lin' (DELR s.v.),

substantivul constituie o metaforă atenuantă. Utilizarea sa eufemistică diminuează impactul negativ și disconfortul asociat termenilor precum *bubă* sau *umflătură*, înlocuindu-le cu o denumire mai „blândă” și mai ușor de acceptat de către vorbitori, fapt ce ilustrează mecanismele de adaptare a limbajului popular la realitatea dureroasă a bolii.

3.2.2. Răspunsuri care fac trimitere la starea de /+rigiditate fizică, durere/

Adjectivul la forma de feminin *scurtă* (< lat. *excurtus*, -a, -um) este atestat în toate subdialectele dacoromânei, însă cu o distribuție predominantă în sud-vestul arealului, unde constituie răspunsul majoritar pentru graiul oltean. Motivația semantică a termenului poate fi explicată prin raportare la fenomenul pe care îl denumește și prin analogii intuitive cu alte contexte în care intervine același concept. Astfel, în domeniul electricității, expresia scurtcircuit (< *scurt* < lat. *excurtus* + *circuit* < fr. *circuit*) desemnează ‘fenomenul fizic constând în întreruperea accidentală a curentului electric într-o rețea sau instalație’ (DLR s.v.), ceea ce presupune devierea de la funcționarea normală sau chiar un blocaj funcțional. Prin extensie analogică, *scurtă*, cu sensul de „umflătură” localizată la nivelul gâtului ori al axilei, poate fi percepută ca o întrerupere a fluxului fiziologic normal al corpului, determinată de rigiditatea musculară și de durerea provocată de inflamație.

3.2.3. Termen care indică localizarea afecțiunii: /+sub piele/

Metafora *cârțiță* (< v.sl. **krutica*) este atestată în mai multe variante formale, între care se remarcă trei cu sufixe augmentative – *cârțițoi*, *cârțițoaie*, *cârțițoane* –, prin care se amplifică dimensiunea sau intensitatea referentului și, simultan, se realizează un efect stilistic. Alături de acestea apare și o variantă cu prefix protetic, *scârțiță*, care diversifică registrul expresiv al termenului. Din punct de vedere diatopic, răspunsurile sunt specifice subdialectului muntean, unde se înregistrează și cea mai mare concentrare, în special în zona centrală a regiunii.

3.2.4. Răspunsuri care sugerează /+formă rotundă/ prin trimitere la /+regnul animal/

Țâța (< lat. *titia*)/ *pizda* (< sl. *nužda*)) *cățelei* aparțin exclusiv limbajului informal și prezintă o încărcătură metaforică pronunțată, derivată din observația directă a lumii animale și din tendința de a transforma realități

complexe în metafore sugestive și ușor accesibile. În mod particular, femelele mamiferelor prezintă frecvent umflături la nivelul sau în apropierea mamelelor, fie ca urmare a gestației, fie ca efect al unor afecțiuni specifice speciei. Astfel, prin centrul nominal **tâtă** ‘organ al secreției lactate la femei sau la unele animale femele’ (MDA s.v.), se realizează o asociere vizuală între umflătură și proeminența mamelei. Într-un registru mai trivial, **pizda**, cu sensul ‘vulvă (la femei sau la femelele mamiferelor)’ (MDA s.v.), reflectă aspectul umflăturii printr-o analogie colocvială cu anatomia organelor genitale ale câinelui, evidențiind caracterul descriptiv și metaforic al limbajului popular.

Termenul metaforic **broască** (<lat. **brōsca*) este atestat în Transilvania și în Muntenia, în special în regiunea Olteniei. Alegerea metaforei se bazează pe analogia cu caracteristicile fizice ale animalului, fiind însoțită de o tendință de simplificare a denumirilor medicale, prin transferul vizual al trăsăturilor observate în lumea animală asupra simptomelor asociate afecțiunilor umane.

3.2.5. Răspunsuri care sugerează /+formă rotundă/ prin trimitere la /+regnul vegetal/

Substantivul **ghindă** ‘fructul stejarului (sau al altor copaci înrudiți)’ (MDA s.v.), este utilizat metaforic, datorită asemănării vizuale între fruct și umflătura observată, evidențiind forma rotundă și proeminentă, de dimensiuni reduse. Răspunsul este atestat în patru puncte: trei în subdialectul moldovean și una în subdialectul muntean.

Motrună este consemnat cu sensurile ‘1. varietate de pere mari; 2. varietate de prune foarte mari, a căror carne se desprinde greu de pe sâmbure’ (MDA s.v., DLR s.v.), etimologia fiind necunoscută. Răspunsul este atestat în două puncte din graiul oltenean. Scriban propune lat. *matrona* ‘cocoană’ din care ar fi rezultat **mătrună* și ulterior *motrună* și în legătură cu care pune sensul din dacoromână de ‘femeie prea improbodită’; de asemenea, autorul nu omite nici sensul de ‘un fel de prune și pere foarte mari’ (SDLR: 837). Al. Ciorănescu apreciază termenul în discuție cu aceleași sensuri, dar etimologic, îl consideră un derivat de la rădăcina expresivă *mot-* care face trimitere, în general, la un ‘obiect rotund’ sau ‘măciulie’ (CDER 5450: 524). De asemenea, se atestă termenul tatărcă [tătarcă] în subdialectul moldovean, cu o singură atestare. Deși termenul are sensuri diverse, pentru analiza noastră relevant este cel din domeniul botanicii, desemnând „plantă” (DLR s.v.). Conform lui Căprioară (2014: 250), sensul de „umflătură” sau

„alte boli la om” derivă din utilizarea plantei omonime – buruiana de tătarcă – ca remediu pentru afecțiune, ceea ce ilustrează transferul semantic de la planta folosită ca tratament către denumirea bolii.

3.2.6. Răspunsuri care sugerează /+formă rotundă/ prin trimitere la /+obiecte/

Cută (cf. lat. *cutem*) este atestat la singular sub forma *cută*, cu sensul ‘pliu; încrețitură, rid’ (DELR s.v.), în subdialectul moldovean, și la plural sub forma *cuti*, înregistrată de patru ori în același subdialect. Denumirea se explică prin observația directă a umflăturii vizibile, care poate genera în jurul său un fel de încrețituri ale pielii, ilustrând modul în care limbajul popular derivă denumirile de la caracteristici perceptibile ale fenomenului fiziologic.

3.2.7. Răspunsuri care trimit la /+alte boli/ cu simptomatologie similară

Termenul *trăgăn*, consemnat cu sensul ‘boală a vitelor sau a porcilor, produsă de o ciupercă, localizată de obicei în regiunea maxilarului și caracterizată prin apariția unor umflături tari și reci’ (DLR s.v., MDA s.v.), este specific subdialectului bănățean, prezentându-se și în forme de feminin – *trăgă*. Distribuția diatopică include, izolat, două atestări în Muntenia, una în Crișana și una în Transilvania, conform hărții ALRR.

În limbajul medical, adenita (< fr. *adenom*) desemnează ‘inflamație (acută sau cronică) a ganglionilor limfatici’ (DELR s.v.), fiind frecvent cauza apariției umflăturilor. Termenul are patru atestări, dintre care trei în subdialectul muntean și una în cel moldovean, reflectând un registru savant care completează nomenclatura populară.

Substantivul *brâncă* este atestat doar în două puncte – centrul Banatului și sudul Dobrogei – și are sensuri multiple, printre care ‘boală gravă la vite și la porci, caracterizată prin umflarea gâtului sau a capului și pierderea poftei de mâncare; plantă ierboasă folosită ca leac; boală infecțioasă cu inflamarea și înroșirea pielii, dureri și stare febrilă, erizipel’ (DELR s.v.). Confuzia cu uimă se justifică prin similaritatea simptomatologică. Originea termenului nu este sigură, fiind posibil un element de substrat, existent și în albaneză – forma veche *brenkë* (cf. Brâncuș 1983: 133; Căprioară 2014: 65).

Cu o singură atestare în subdialectul crișean, termenul *măceș* este probabil o variantă a lui *mârceș*, care desemnează: ‘1) plante veștede sau ofilite; 2) lemne umede și putrede; 3) persoane slabe, bolnăvicioase sau

ramolite; 4) mâncăruri începute să se altereze; 5) boli infecțioase la copii (scarlatină, pojar, vărsat) sau la animale (vite, iepe, oi) nedefinite mai precis' (DLR s.v.). Etimologia este disputată, fiind propusă fie derivarea din lat. *marcidus*, -a, -um (DLR: 718), fie din *malitia* + suf. abstract -eață (DDA: 778).

Roșeață (< *roșu* < lat. *roseus* + suf. abstract -eață)

Termenul, cu o singură atestare în graiul oltean, denotă 'culoarea roșie' (DLR s.v.), iar în limbajul medical popular desemnează 'culoarea roșie a feței sau a altor părți ale corpului' datorită afluenței sanguine sau defectelor de circulație și, mai specific, 'nume dat bolilor care se manifestă prin înroșirea pielii ca semn al inflamației' (DLR s.v.). În multe cazuri, roșeața este asociată cu prezența unei umflături, astfel că motivarea termenului derivă din percepția vizuală: denumirea de uimă poate fi înlocuită prin metonimie cu fenomenul vizibil – roșeața. Dacă se consideră roșeața ca parte a întregului proces implicând umflătura, procesul denominării poate fi interpretat și prin sinecdocă, evidențiind relația dintre simptom și termenul popular.

3.2.8. Răspuns care evocă caracterul /+impur/ al organismului

Termenul *spurc* (< lat. *spurcus*) este motivat de percepția populară conform căreia umflăturile conțin uneori lichid rezultat din infecție, considerat ca un fel de rezid pe care organismul trebuie să îl elimine. Această observație determină analogia cu metafora spurc 'excrement de om sau de animal' (DLR s.v.). Similar altor boli cu simptomatologie comparabilă, termenul a fost transferat prin metonimie de la cauză – impuritatea corporală – la efect – umflătura cu puroi. Derivatul regresiv este atestat de cinci ori în subdialectul crișean, iar forma de substantiv obținută prin conversie, al spurcât, apare într-o atestare în subdialectul bănațean.

Răspuns necartografiat pe harta motivațională

Asocierea unei persoane afectate de uimă cu termenul *jidovu* (< sl. *жидовинъ*) 'evreu' (MDA s.v.) nu pare a fi legată strict de originea etnică a populației. În folclorul românesc, apelativul *jidov* desemna un personaj mitologic reprezentat ca o ființă supradimensională, înzestrată cu puteri supranaturale. În acest context, motivația utilizării se poate explica prin transferul semnificației către o caracteristică fizică neobișnuită, care evocă ideea de 'ieșit din comun', 'diferit'.

Concluzii etimologice, formale și semantice

Din perspectivă etimologică, răspunsurile consemnează un număr semnificativ de termeni de origine latină (*scabie, bășică, rău, blândă, scurtă, țâță, glandă, ciură, roșu, spurc*), alături de împrumuturi slave (*colț, jidovu*), franceze (*adenită*) și bulgare (*gâlcă*). Totodată, se remarcă termeni cu etimologie nesigură (*bubă, uimă*).

Din punct de vedere formal, inventarul lexical cuprinde atât termeni simpli (*uimă, scurtă, blândă, măceș*), cât și structuri compuse (*țâța cățelii, colț de lup, bășică rea, boală de piele*).

La nivel semantic se evidențiază opoziția dintre termenii denotativi, cu trimitere directă la domeniul medical (*adenită, uimă, inflamație, umflătură*), și termenii expresivi, încărcăți metaforic (*cârțiță, broască, colț de lup, ghindă, jidov*), care proiectează asupra afecțiunii imagini preluate din lumea animală, vegetală sau socială.

Motivațiile denominative se organizează în trei mari categorii: (i) analogii vizuale cu elemente rotunde, umflate sau proeminente (Anexa 2); (ii) descrierea imobilității, durerii sau rigidității fizice (Anexa 3); (iii) localizarea sub piele a fenomenului (Anexa 4).

SURSE:

ALRR. Sinteză – *Atlasul lingvistic român pe regiuni. Sinteză*, coordonator: Nicolae Saramandu, vol. I, colectiv de elaborare: Dana-Mihaela Zamfir, Marilena Țiugan, Verginica Barbu Mititelu, Carmen Radu, Irina Floarea, Mihaela Morcov, 2005; vol. II, colectiv de elaborare: Verginica Barbu Mititelu, Mihaela-Mariana Morcov, Manuela Nevaci, Carmen-Ioana Radu, Daniela Răuțu, Dana-Mihaela Zamfir, 2012; vol. III, colectiv de elaborare: Irina Floarea, Ionuț Geană, Mara Iuliana Manta, Mihaela-Mariana Morcov, Manuela Nevaci, Carmen-Ioana Radu, Daniela Răuțu, 2018, București, Editura Academiei Române.

ALE I 9 – *Atlas Linguarum Europae (ALE)*, 1. *Neuvième fascicule. Commentaires, Cartes Linguistiques Européennes*, 2015, București, Editura Universității din București, 285 p. + 10 hărți lingvistice (editori: Nicolae Saramandu, Manuela Nevaci, Ionuț Geană).

ALiR II.c – *Atlas Linguistique Roman (ALiR)*. *Commentaires*, coordonatori: Joan Vény, Michel Contini, Elisabetta Carpitell, editori: Guylaine Brun-Trigaud, Elisabetta Carpitelli, Michel Contini, Federica Cugno, Jean-Pierre Lai, Laura Mantovani, Matteo Rivoira, Maria Sabrina Specchia, 2018, Alessandria, Edizioni dell'Orso, 391 p.

- CDER – Alexandru Ciorănescu, *Dicționarul etimologic al limbii române*, ediție îngrijită și traducere din limba spaniolă de Tudora Șandru-Mehedinți și Magdalena Popescu Marin, București, Editura Saeculum I.O., 2002. Ediția I: *Diccionario etimológico rumano*, Universidad de La Laguna, Biblioteca Filológica, 1958–1966.
- DDA – Tache Papahagi, *Dicționarul dialectului aromân: general și etimologic*, 1963, citat după ediția anastatică 2013, îngrijită de Nicolae Saramandu, Manuela Nevaci, București, Editura Academiei Române.
- DELR – *Dicționarul etimologic al limbii române*, literele A–D, redactori responsabili: Marius Sala, Andrei Avram, București, Editura Academiei Române, 2011.
- DLR – Academia Română, *Dicționarul limbii române (DLR)*, serie nouă, redactori responsabili: Iorgu Iordan, Alexandru Graur, Ion Coteanu, Marius Sala, Gheorghe Mihăilă, București, Editura Academiei, 1965–2010.
- MDA – *Micul dicționar academic*, Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, București, Editura Univers Enciclopedic; vol. I: A–C, 2001; vol. II: D–H, 2002; vol. III: I–Pr, 2003; vol. IV: Pr–Z, 2003.
- SDLR – August Scriban, *Dicționarul limbii românești (Etimologii, înțelesuri, exemple, citațiuni, arhaizme, neologizme, provincializme)*. Edițiunea întâia. Iași: Institutul de Arte Grafice „Presa Bună”, 1939.

BIBLIOGRAFIE:

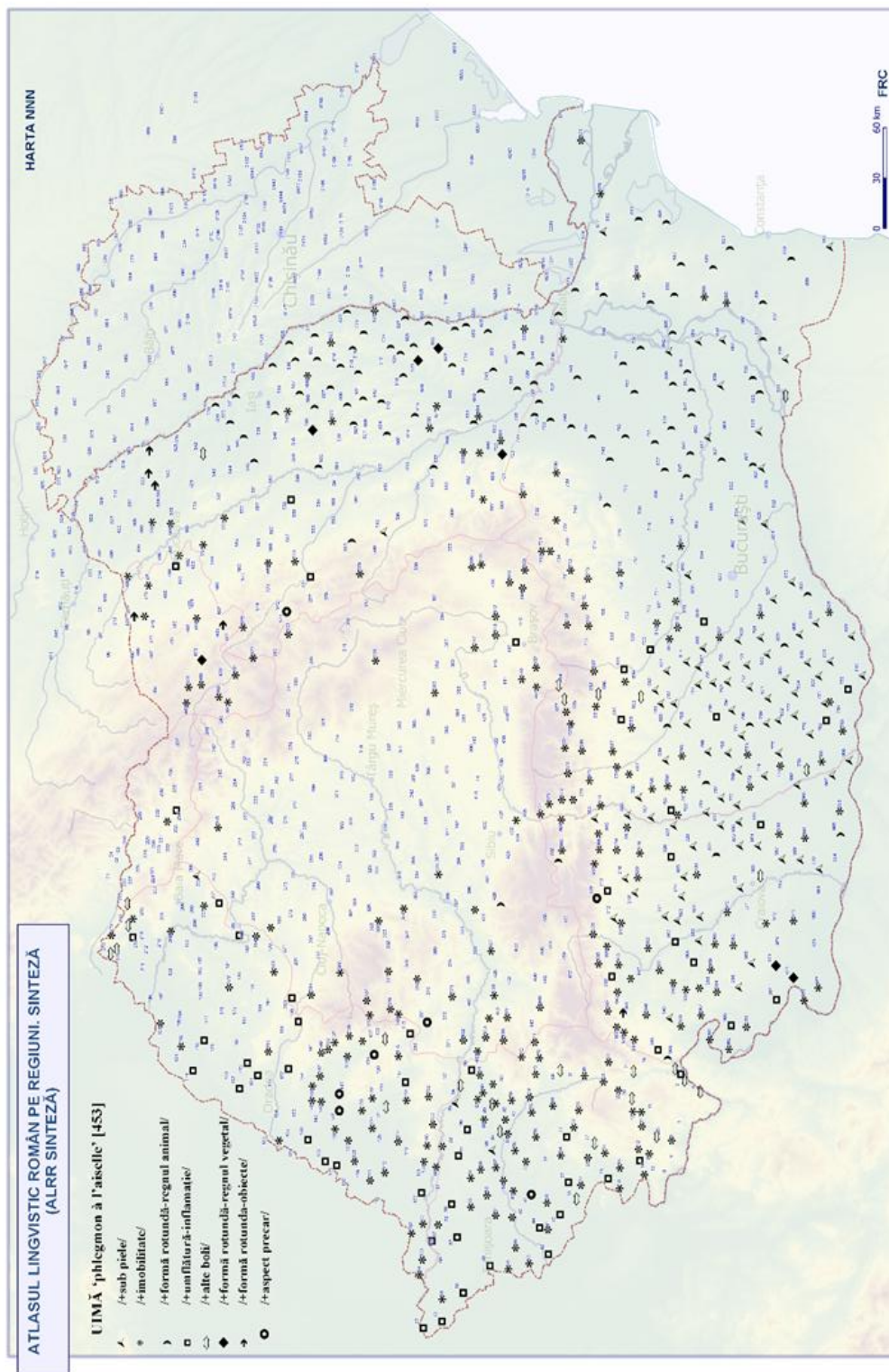
- Alinei 1980 – Mario Alinei, “The structure of meaning revisited”, în *Quaderni di Semantica*, III, nr. 2, p. 289–305.
- Alinei 1984 – Mario Alinei, *Lingua e dialetti : struttura, storia e geografia*, Bologna, Il Mulino.
- Alinei 2004 – Mario Alinei, “The role of motivation (“iconymy”)” in naming: Six responses to a list of questions”, în *Nature knowledge: ethnoscience, cognition, and utility*, editori: Glauco Sanga și Gherardo Ortalli, New York, Berghahn Books, p. 108–118.
- Brâncuș 1983 – Grigore Brâncuș, *Vocabularul autohton al limbii române*, București, Editura Științifică și Enciclopedică.
- Căprioară 2014 – Cosmin Căprioară, *Limbajul medical popular românesc*, Cluj-Napoca, Editura Mega.
- Dalbera 2006 – Jean-Philippe Dalbera, *Des dialectes au langage. Une archéologie du sens*, Paris, Champion.
- Saramandu, Nevaci 2005–2007 – Nicolae Saramandu, Manuela Nevaci, „Hărți lingvistice motivaționale”, în FD, XXIV–XXVI, p. 221–228.
- Viereck 2003–2004 – Wolfgang Viereck, „Atlasul limbilor Europei. Atlas Linguarum Europae”, în FD, XXII–XXIII, p. 327–332.

DOMAINES LINGUISTIQUES MOTIVATIONNELS POUR LA NOTION D'UIMĂ SUR LA BASE DE L'ALRR. SYNTHÈSE

Résumé: La présente étude s'inscrit dans le domaine de la géographie linguistique, plus précisément dans celui de la linguistique motivationnelle, et propose une analyse des dénominations attribuées à la réalité désignée par le terme uimă, à partir du matériel fourni par l'*Atlas linguistique roumain par régions. Synthèse* (ALRR. Synthèse), vol. II, 2012 (coord. Nicolae Saramandu; auteurs: Verginica Barbu Mititelu, Mihaela-Mariana Morcov, Manuela Nevaci, Carmen-Ioana Radu, Daniela Răuțu, Dana-Mihaela Zamfir). Les réponses cartographiées sur la carte 316 de l'atlas comprennent une diversité de termes – uimă, moimă, udmă, scurtă, cârțiță, țâța cățelii, gâlcă, tragăn, broască, glută, mărin, ciumă – qui reflètent la variété lexicale propre aux parlers dacoroumains. L'analyse est complétée par la représentation des sèmes motivationnels sur la carte UIMĂ, où sont mises en évidence des caractéristiques telles que /+forme ronde/, /+immobilité/, /+enflure/, /+lien avec d'autres maladies/, /+localisation sous-cutanée/ et /+aspect précaire/. Ces observations contribuent à la compréhension des mécanismes de dénomination populaire et à la mise en lumière de la relation entre langage, perception et expérience culturelle des communautés rurales.

Mots-clés: *géographie linguistique, motivations, cartes linguistiques motivationnelle, signe linguistique, 'phlegmon à l'aisselle'.*

Anexa 1

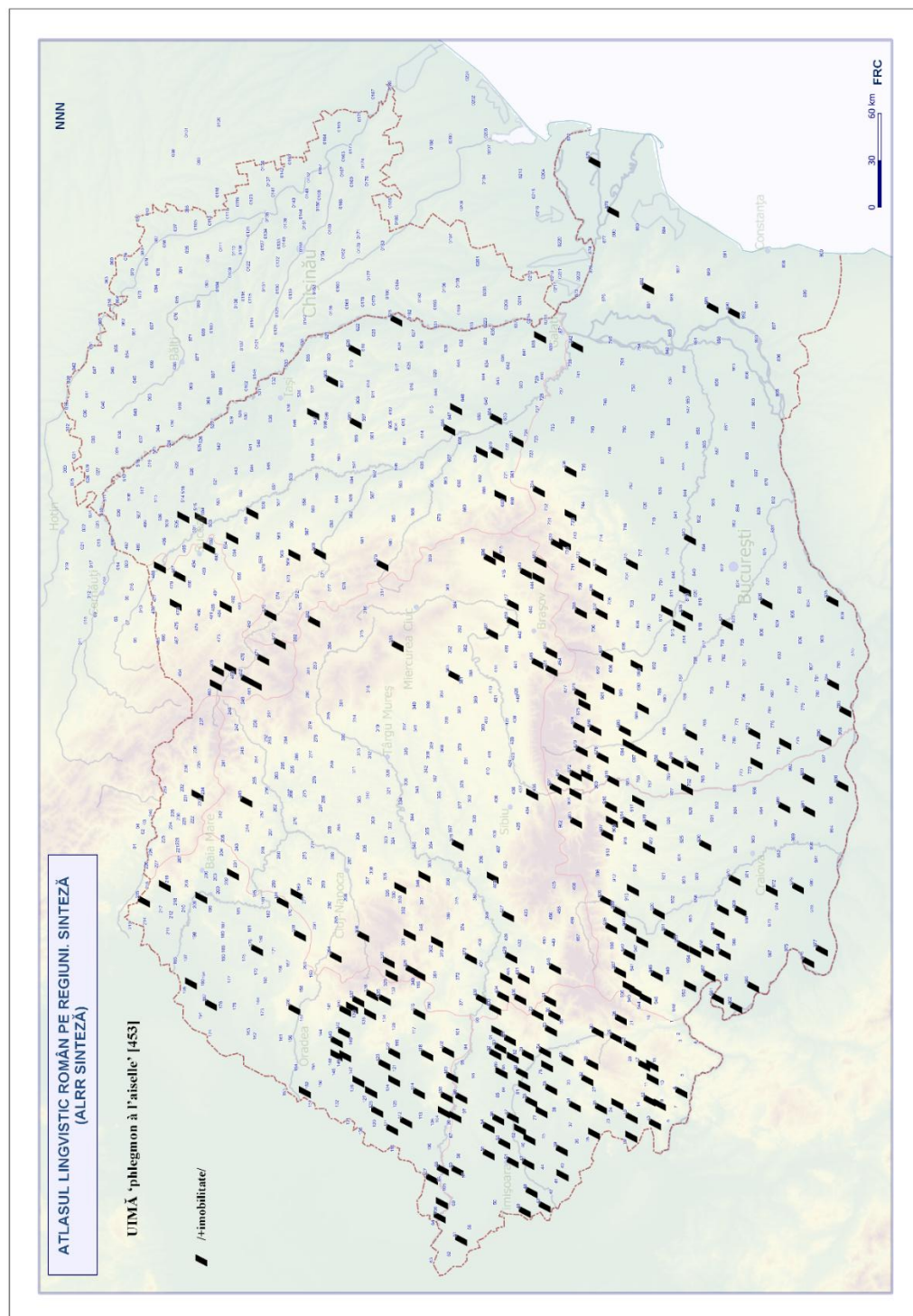

◆ /s/ aspect-forma/

UIMĂ 'phlegmon à l'aiselle' [453]

ATLASUL LINGVISTIC ROMÂN PE REGIUNI: SINTEZĂ
(ALRR SINTEZĂ)

Anexa 3

Anexa 4

